

Cümlede Anlam

Cümlede anlam, bir cümlenin **ana düşüncesini**, yardımcı düşüncelerini ve **duygu-düşüncesini** bulmayı öğretir.

1 Cümlede Anlam Nedir?

- Ana düşünce: cümlenin verdiği temel mesaj.
- Yardımcı düşünce: ana düşünceyi destekleyen ek bilgi.
- Bir cümlede genelde tek ana düşünce vardır.

2 Ana Düşünceyi Bulma (3 Adım)

- 1) Kimden/neden bahsediliyor, bul.
- 2) Ne söylendiğini kendi sözünle özetle.
- 3) Çıkarılırsa anlamı bozan ifadeyi işaretle.

3 Duygu ve Düşünce İpuçları

- "Sevindim, üzüldüm", ünlem → duygu cümlesi.
- "-meli/-malı", "öneririm" → öneri cümlesi.
- Eksik/yanlış vurgusu, çözüm yok → eleştiri cümlesi.
- Duygu cümlesi her zaman ünlem taşımaz.

4 Öznel - Nesnel Cümle

- Nesnel: kanıtlanabilir, değişmeyen bilgi.
- Öznel: kişisel görüş, beğeni, yorum.

5 Neden-Sonuç / Amaç-Sonuç

- Neden-sonuç: "için, çünkü, -dığından".
- Amaç-sonuç: "için, diye, -mek amacıyla".

Cümle Türü - İpucu - Örnek

Cümle Türü	İpucu	Örnek
Duygu cümlesi	Duygu sözcüğü, ünlem	Bu haberi duyunca çok sevindim.
Öneri cümlesi	"-meli/-malı", "öneririm"	Telefonu kapatmalısın.
Eleştiri cümlesi	Eksik vurgusu	Sürekli telefona bakıyorsun.
Neden-sonuç	"için, çünkü"	Yağmur yağdığı için ertelendi.
Amaç-sonuç	"için, diye"	Erken kalkmak için alarm kurdu.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Cümlede Anlam: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 ANA DÜŞÜNCE BULMA

"Ali, sınava az kala kitaplarını karıştırıp durdu; hiçbir konuyu bitiremeden girdi." Ana düşünceyi bul.

- 1 Kimden bahsediliyor: Ali ve sınav hazırlığı.
- 2 Ne söyleniyor: düzenli çalışmamış, hazırlıksız.
- 3 Kilit ifade: düzensiz çalışmanın sonucu hazırlıksızlık.

Cevap: Düzenli çalışmamanın sonucu hazırlıksız girmektir.

ÖRNEK 2 YARDIMCI DÜŞÜNCE

"Kitap okumak sözcük dağarcığımızı geliştirir; okudukça yeni sözcükler öğreniriz." Yardımcı düşünceyi bul.

- 1 Ana düşünce: kitap okumak sözcük dağarcığını geliştirir.
- 2 "Yeni sözcükler öğreniriz" bu düşünceyi açıklar.

Cevap: Yardımcı düşünce: okudukça yeni sözcükler öğrenmek.

ÖRNEK 3 DUYGU/ÖNERİ AYRIMI

"Bu kitabı herkese okumalarını öneririm, çünkü hem eğlenceli hem öğretici." cümlesini incele.

- 1 "Öneririm" sözcüğü bir öneri bildirir.
- 2 "Çünkü" bağlacı önerinin nedenini açıklar.

Cevap: Bu bir öneri cümlesidir; ana düşünce kitabın değerli olmasıdır.

ÖRNEK 4 ÖZNEL-NESNEL

"Bu şehir çok güzel bir yer." ile "Su, 100 derecede kaynar." cümlelerini karşılaştır.

- 1 İlk cümle kişisel bir beğeni içerir.
- 2 İkinci cümle kanıtlanabilir, değişmeyen bir bilgidir.

Cevap: İlki öznel, ikincisi nesnel cümledir.

ÖRNEK 5 NEDEN-SONUÇ

"Yağmur yağdığı için gezi iptal edildi." cümlesinin türünü belirle.

- 1 "İçin" bağlacı bir nedeni gösteriyor.
- 2 Cümle, bir olayın nedenini açıklıyor.

Cevap: Bu cümle bir neden-sonuç cümlesidir.

MİNİ TEST

Cümlede Anlam: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad:

Tarih:

Doğru / Yanlış:

1. "Yarın hava güzel olacaktı, pikniğe gideceğiz." ana düşüncesi?

- A) Güzel havada pikniğe gidilecek.
B) Hava her zaman güzeldir.
C) Piknik her zaman yapılır.
D) Hava durumu değişkendir.

3. Hangi cümle bir eleştiri bildirir?

- A) Ödevini düzenli yapmıyorsun.
B) Yarın sınavımız var.
C) Bu kitabı çok sevdim.
D) Saat dokuzda kalktım.

5. Hangi cümle öznel bir yargı içerir?

- A) Su, 100 derecede kaynar.
B) Kitap 200 sayfadır.
C) Ders 40 dakika sürdü.
D) Bu şehir çok güzel bir yer.

7. "Bu haberi duyunca çok sevindim." cümlesi için ne söylenir?

- A) Ünlem yok, duygu da yok. B) Ünlem var, duygu yok.
C) Ünlem yok ama duygu var. D) Hem ünlem hem öneri var.

9. "Sürekli telefona bakıyorsun." cümlesi hangi türdendir?

- A) Öneri cümlesi B) Eleştiri cümlesi
C) Amaç-sonuç cümlesi D) Nesnel cümle

2. Hangi cümle bir öneri bildirir?

- A) Bugün çok yorgunum.
B) Dün okula gitmedim.
C) Kardeşim resim yapıyor.
D) Ders çalışırken telefonu kapatmalısın.

4. "Yağmur yağdığı için gezi iptal edildi." cümle türü?

- A) Öneri cümlesi B) Eleştiri cümlesi
C) Neden-sonuç cümlesi D) Duygu cümlesi

6. "Erken kalkmak için alarm kurdu." cümlesinin türü nedir?

- A) Neden-sonuç cümlesi B) Amaç-sonuç cümlesi
C) Eleştiri cümlesi D) Öneri cümlesi

8. Yardımcı düşünce hakkında hangisi doğrudur?

- A) Ana düşünceyi destekler. B) Ana düşünceyle aynıdır.
C) Cümlede hiç bulunmaz. D) Her zaman soru içerir.

10. Ana düşünceyi bulmanın ilk adımı nedir?

- A) Cevabı tahmin etmek
B) Cümleyi ezberlemek
C) Kimden bahsedildiğini bulmak
D) İşaretleri saymak

Cevap anahtarı

1. A · Asıl mesaj, güzel havada pikniğe gidilecek olmasıdır.
3. A · Cümle bir eksikliği vurgular, çözüm sunmaz.
5. D · Kişisel bir beğeni; öznel cümledir.
7. C · Ünlem yoktur ama bir duygu anlatılır.
9. B · Eksikliği vurgular, çözüm sunmaz.

2. D · "-malısın" eki öneri bildirir, çözüm sunar.
4. C · "İçin" bağlacı nedeni gösterir.
6. B · Cümle bir eylemin amacını anlatır.
8. A · Ana düşünceyi açıklayan ek bilgidir.
10. C · Kimden ya da neden söz edildiğini bulmaktır.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/dersler/5-sinif-turkce-cumlede-anlam-konu-anlatimi